

О. О. Беляєв, д-р екон. наук, проф.,
В. М. Сукноваленко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра політичної економії ф-тів
управління та маркетингу

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦКУРСУ «ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМОЛОГІЯ»

З метою впровадження освітнього процесу на економічних

similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetman

економічної науки, поглиблення її структурної та методологічної диференціації пропонується передбачити в навчальних планах підготовки бакалаврів зі спеціальності «Економічна теорія та історія економічної думки» «нову сучасну дисципліну «ЕКОНОМІЧНУ СИСТЕМОЛОГІЮ» (включаючи модуль «Сучасні економічні системи»).

Розуміючи під методологією спосіб становлення відносин між теорією і практичною реальністю, визначення предмета і об'єкта аналізу, цілей і способів побудови теорії, інтерпретації її висновків, вважаємо, що об'єктом дослідження спецкурсу є поняття системи у контексті становлення системного підходу в науковому пізнанні, а предметом наукового дослідження «Економічної системології» стають сучасні економічні системи.

Зважаючи на науковий доробок потужної української школи економічної системології щодо тлумачення методології як сукупності методів наукового пізнання, причинно-наслідкового зв'язку, певної єдності предмету і методу, головним підходом в економічному дослідженні вважаємо системний.

Систематизація є важливою ознакою наукових знань, а пізнання причинно-наслідкових зв'язків, як і дослідження функціональних залежностей, головне завдання економічної науки. Саме в процесі уточнення, коригування попередніх уявлень, вироблення узагальнень та висновків відбуватиметься синтез класичного і неокласичного методів, вироблятиметься економічна системологія.

Економічна системологія, в широкому розумінні, це наука про економічну систему у контексті становлення системного методу в науковому пізнанні, а у вузькому, це наука, що вивчає сучасні економічні системи.

В умовах пошуку відповіді щодо механізму функціонування нечітких економічних систем, економіки невизначеності, нелінійної динаміки макроекономічних показників, оцінки невизначеності макроекономічних фінансових потоків розглядаємо економічну синергетику не як просто метод, а як парадигму, що здатна пояснити новітні зміни у структурі економічної системи.

Головна відмінність економічної синергетики від усіх інших теорій у тім, що останні вибудовують методологічні засади на причинно-наслідкових зв'язках, у той час як синергетика вибудовує їх на взаємодії. При цьому важливо звернути увагу на дві обставини: взаємодія може протиставлятися причинності у складних системах (наприклад, ринкова макроекономіка), а також те, що взаємодія не відкидає причинності абсолютно.

Нелінійність, еволюція, складність, самоорганізація; хаос як творче начало; нестійкість чи нестабільність... Використання цих понять при аналізі економічного матеріалу (наприклад, проблеми економічного зростання) збільшує простір для розвитку творчого мислення студентів, сприяє становленню їх методологічної культури, синергетичного світобачення. При опануванні цих елементів напрацьовується методика становлення нелінійного (синергетичного) світобачення в процесі дослідження систем у контексті синергетичної парадигми. Так, використання методології системної оптимізації дає змогу долати невизначеність у цілому, залишаючи її лише в межах неістотного.

Для сучасної парадигматики характерним є процес інтеграції знань, які допомагають не лише з'ясувати динаміку різноманітних галузей науки, а й встановити певні спільні елементи, визначити єдність наукових структур. Як інтеграційні галузі дослідження у XX—XXI ст. розвиваються кібернетика, загальна теорія систем, синергетика.

Сповідуючи напрям дослідження — Економічна системологія: формування синергетичної парадигми, вважаємо, що він дає змогу розкрити складний процес парадигмального розвитку економічної науки, показати поглиблення її структурної та методологічної диференціації.

Такий підхід дозволяє зняти цілу низку принципових суперечностей:

— недостатню визначеність самої сутності економічної системології у «межах» курсу «Сучасні економічні системи» й відсутність однозначності в розумінні предмета і об'єкта дослідження. Тому при роз'ясненні сучасних систем доводиться спиратися на якусь одну парадигму, ігноруючи таким чином альтер-

нативні і справедливі положення щодо еволюції систем, які не «вкладаються» в межі обраної парадигми;

— невикористання достатньою мірою економічної системології як методу наукового дослідження з її опорою на економічну синергетику, а це не дозволяє «піднятися» до належного рівня узагальнення й визначити ґносеологічний і практичний інструментарій ефективного розв'язання багатьох проблем;

— неможливим є просте «зведення» курсу «Економічна системологія» до ряду інших дисциплін, безумовно вагомих, оскільки економічна системологія вже і метод, і наукова дисципліна. Акцент на невід'ємну складову курсу — методу, сприяє розвиненому системному мисленню, бо без орієнтації у потоці інформації неможливо сформулювати сучасного викладача, якими будуть, у майбутньому, студенти за спеціальністю « Економічна теорія та історія економічної думки ».

В. С. Білоус, канд. іст. наук, проф.,
кафедра політології та соціології

СИНЕРГЕТИЧНА ОСВІТА ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Історія розвитку людства переконливо свідчити про те, що освіта завжди визначала не лише рівень і якість знань про природу і суспільство, але й здійснювала вирішальний вплив на розвиток усіх сфер життєдіяльності суспільства: економіки, соціальної сфери, політичної системи, науки, техніки, технологій, творчого мислення та духовного світу людини і суспільства. Таку фундаментальну роль у суспільному розвитку освіта виконує, перш за все, тому, що акумулює нові і новітні досягнення науки і техніки та, використовуючи певні методи, забезпечує людині і суспільству можливість пізнавати закономірності і випадковості розвитку природи і суспільства, набирати знання й досвід, необхідні для ефективної практичної діяльності.

У зв'язку з цим сама освіта безперервно розвивається та самовдосконалюється. Переконливим підтвердженням цього стало виникнення синергетичної парадигми розвитку і пізнання, яка склала реальну основу створення синергетичної освіти.

На основі багатьох наукових визначень синергетики сьогодення можна сформулювати узагальнене її визначення. Синергетика — це наука про самовиникаючі, випадкові, самоорганізовані, взаємодію-